

Ғафлат қалбнинг ўлиmidир

17:01 / 18.08.2019 2602

Тоатларнинг сендан фавт бўлишига маҳзун бўлмаслик ва тойилишлар бўлса ҳам, қилганинга надомат қилмай қўйиш қалбнинг ўлими аломатларидандир.

- Маҳзунлик - ишга хилоф содир бўлганда ични қабзият босишидир.
- Надомат - бўлган нарсага ачиниш ва ўша нарсанинг бўлмаслигини иташдир.

Зикр қалбнинг ҳаётидир. Ғафлат қалбнинг ўлиmidир. Ғафлатнинг охири яхшини ёмон санаш билан тугайди. Бу эса ўша ёмоннинг қабихлигини унутишдан бошланади. Ушбу ҳикматда Ибн Атоуллоҳ Сакандарий раҳматуллоҳи алайҳи ўша нарсдан огоҳлантирмоқда.

Қалб ҳаётининг сабаби учтадир: дунёда зоҳид бўлиш, Аллоҳ таолони зикр қилиш ва Аллоҳ таолонинг авлиёлари суҳбатда бўлиш.

Қалб ўлимининг сабаби учтадир: дунёнинг муҳаббати, Аллоҳ таолонинг зикридан ғофил бўлиш ва аъзоларни маъсият содир қилишга қўйиб юбориш.

Қалб ўлимининг аломатлари учтадир: фавт бўлган ибодатларга маҳзун бўлмаслик, содир қилинган тойилишларга надомат чекмаслик ва маънавий ўлик бўлган ғофиллар билан суҳбатда бўлиш.

Зотан, тоатларнинг содир бўлиши саодат аломатидир, маъсиятларнинг содир бўлиши шақоват аломатидир. Агар қалб **иймон** ва маърифат ила тирик бўлса, ўзига шақоват келтирадиган нарса унга алам келтиради ва саодат келтирадиган нарса уни шодмон қилади.

عَمَّ مَسْوَهِ لَعَلَّ لِي صِرْهَ لَلْأَلْوَسَرِ لَأَقُ: نَعُهُ لَلْأَيضَرَ سَوْمِ بَأْنَعِ
يُنَارِبُّ طَلَّ أَوْرَ. «نَمْ وَمَوْ وَهَفُ، هَتْئَيْ سَهَتْءَ سَوْ هَتْ نَسَحُ هَتْ رَسَ»

Абу Мусо розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам дедилар:

«Кимни яхшилиги хурсанд қилса ва ёмонлиги хафа қилса, ўша мўминдир».

Табароний ривоят қилган.

Ушбу ҳадисдан мўмин одам шариатга мувофиқ иш қилса, хурсанд бўладиган ва шариатга хилоф иш қилса, хафа бўладиган одамлигини билиб оламиз. Ушбу ҳадисдан мўмин инсон ҳам шариатга номувофиқ иш қилиши мумкинлиги ҳақиқатини ҳам англаб оламиз. Зотан, фақат анбиёларгина маъсум – хатога йўл қўймайдиган, гуноҳ иш содир этмайдиган зотлардир. Уларни бу нарсалардан асрашни Аллоҳ таолонинг Ўзи зиммасига олган.

Ибн Атоуллоҳ Сакандарий раҳматуллоҳи алайҳи эса ўзининг ушбу ҳикматида тоатни ўтказиб юборишдан хафа бўлмаслик ва содир бўлган хатога надомат чекмаслик қалбнинг ўлими аломати эканини таъкидлаган.

Нима учун мўминнинг хатоси эмас, хатога надомат қилмаслиги, тоат қилмаслиги эмас, қилинмаган тоатга маҳзун бўлмаслиги қалбнинг ўлими деб аталмоқда?

Бу саволнинг жавоби қуйидагича: Аллоҳ таолонинг махлуқотларидан бизнинг идрокимиз етадигани ҳайвонот олами, фаришталар олами ва инсоният оламидир.

Аллоҳ таоло ҳайвонларни жонли, шаҳватли, насл қолдирадиган қилиб яратган. Улар бу дунёда ейдилар, ичадилар, яшайдилар, насл қолдирадилар ва жонзотларга оид бошқа фаолиятларни ҳам олиб борадилар. Шу билан бирга, Аллоҳ таоло томонидан юкланган барча вазифаларни чуну чаросиз бажарадилар. Аммо Аллоҳ таоло уларга ақл ва қалб бермаган, шунинг учун уларни қилган ишларининг ҳисобини қилишга, охиратда жазога тортмаган ёки мукофот бермаган.

Фаришталар эса нурдан яратилганлар. Уларда шаҳватнинг бирорта туридан заррача ҳам йўқ. Улар фақат ақл ва идрок билан Аллоҳ таолонинг айтганидан заррача четга чиқмай амрни бажо келтирадилар. Бунинг мукофотиغا Аллоҳ таоло уларни Ўзининг муқарраб бандалари қилиб олган. Улар фақат мукофот оладилар. Жазога тортилмайдилар.

Инсонга эса Аллоҳ таолонинг Ўзи ҳам ҳайвоннинг, ҳам фариштанинг сифатларини аралаштириб берган. Унда ҳайвонлардаги шаҳватнинг барча турлари ҳам, фаришталардаги ақл ва қалб ҳам бор.

Агар инсон ақлини ва қалбини шаҳватидан устун келтириб, ҳавойи нафсини енгиб, Аллоҳ таолонинг шариатида юрса, фариштадан афзал бўлади. Чунки фаришталарнинг ибодати шаҳватларини енгиб эмас, ўзларидаги гуноҳ қилиш қобилияти йўқлиги асосида бўлади. Инсон эса жинс, қорин, мол-дунё зийнати, мансаб ва бошқа кўплаб шавҳатларини енгиб, уриниб, ҳаракат қилиб, Аллоҳ таолонинг ибодатида собитқадам бўлади.

Агар инсон шаҳватини ақли ва қалбидан устун қўйиб, ҳавойи нафсига берилиб, шаҳватларнинг кетидан қувиб, Аллоҳ таолонинг шариатига юрмаса, ҳайвондан баттар бўлади.

«Хислатли ҳикматлар шарҳи» китобидан